

Over Roeken, Nijlganzen en Roerdompen: resultaten van het BBV project

Inleiding

Het Bijzondere Broedvogels Vlaanderen-project of BBV heeft als doel gebiedsdekkende gegevens te verzamelen over een zestigtal broedvogels, zowel over aantallen als over de ligging van de territoria. De soorten behoren tot drie groepen: zeldzamere en/of kwetsbare soorten, kolonievogels en verwilderde uitheemse vogels, de zgn. "exoten".

Ondertussen is dit project al aan haar negende jaar toe. Dit zou ons moeten toelaten om over de populatietrends van deze vogels duidelijke uitspraken te doen. Gaan ze vooruit, achteruit, fluctueren ze? Zijn er verschillen in trends tussen regio's? Zijn er grote verschuivingen in verspreiding?

Door het broedvogelatlasproject is in een aantal regio's het BBV-project een beetje op de achtergrond gekomen, om begrijpelijke redenen: veel vrijwilligers concentreren zich op het atlaswerk. Het is immers van het allergegrootste belang dat we dit project binnen drie broedseizoenen rondkrijgen! Tijd, maar vooral 'mankracht' om gedurende elk van de drie atlasjaren de resterende regio-oppervlakte op BBV-soorten te inventariseren is er nog nauwelijks. Dit is op

zich niet zo'n probleem, gezien we de atlasjaren zullen beschouwen als een weerspiegeling van de situatie voor de jaren 2000-2002 samen. De gegevens van regio's die er toch in slaagden om hun volledige grondgebied elk jaar te blijven bekijken, kunnen hier gebruikt worden om eventuele sterke fluctuaties op te sporen en de drie-jaren situatie hiermee te verfijnen (b.v. voor sommige kolonievogels of vorstgevoelige soorten).

In dit artikeltje is het de bedoeling van elke BBV-soortgroep enkele resultaten te geven. Gezien nog niet alles volledig analyseerbaar in de databank zit (er moet o.a. nog flink gedigitaliseerd worden), beperken we ons voorlopig tot voorbeelden van aantals- en verspreidingstrends van enkele regio's. Ze geven echter een goed idee van wat dan op Vlaams niveau uit de gegevens kan gehaald worden!

Kolonievogels doen het goed

De populaties van de meeste kolonievogels nemen toe. Er is een stijging van de kolonies van Blauwe Reiger, van Aalscholver (van 70 broedparen in 1994 tot 617 broedparen in 2000 en het neemt nog steeds

toe), terwijl o.a. ook de Zilvermeeuw, Kleine Mantelmeeuw en de verschillende sternensoorten toenemen of goed standhouden (zie artikel van Jeroen Van Waeyenberghe in deze nieuwsbrief).

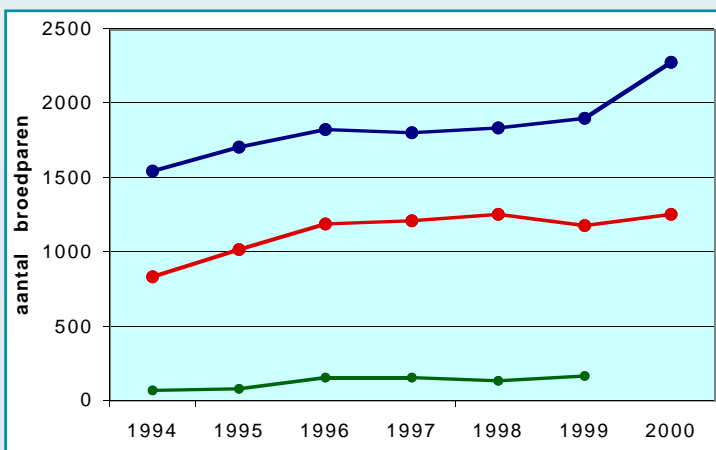
Als concreet voorbeeld geven we hier de populatietrend van de Roek vanaf 1994 tot en met 2000 (of 1999), in drie zones. We kozen hiervoor de Voorkempen, Limburg, en Zuid-West-Vlaanderen, waar de kolonies geteld worden door resp. H. Voet en P. Maes en medewerkers van regio Limburg, o.a. F. Verstraeten (coördinator J. Gabriëls & L. Beyen voor kolonievogels), en van regio Zuid-West-Vlaanderen, o.a. M. Lagae en D. Derdeyn (coördinator Luc Vandeghinste).

Het populatieverloop in de drie zones is te zien in Figuur 1, de cijfers per jaar en per zone in Tabel 1. De drie grafieken tonen een stijgend verloop, alhoewel de aantallen soms licht schommelen. Opvallend is de stijging in Zuid-West-Vlaanderen tussen 1995 en 1996 en de toch iets sterkere schommelingen. In de Voorkempen en Limburg is er een lichte vermindering in resp. 1997 en 1999. Wat de cijfers aantonen is dat het, wat de aantallen betreft, (voorlopig) goed lijkt te gaan met de Roek.

Een verklaring voor de demografie van de Roek zal misschien gevonden worden wanneer we rekening houden met het aantal kolonies, hun individuele grootte, broedsucces, mogelijke influx van de omgeving, grootte en/of mogelijke isolatie van het gebied (dus zonder de 'artificiële'

jaar	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
V-Kempen	1540	1700	1825	1798	1836	1896	2279
Limburg	825	1014	1185	1205	1250	1171	1248
ZW-VI	67	71	155	149	132	166	GG

Tabel 1 : Totale aantallen voor de Roek per jaar en per gebied van 1994 tot en met 2000 (1999)

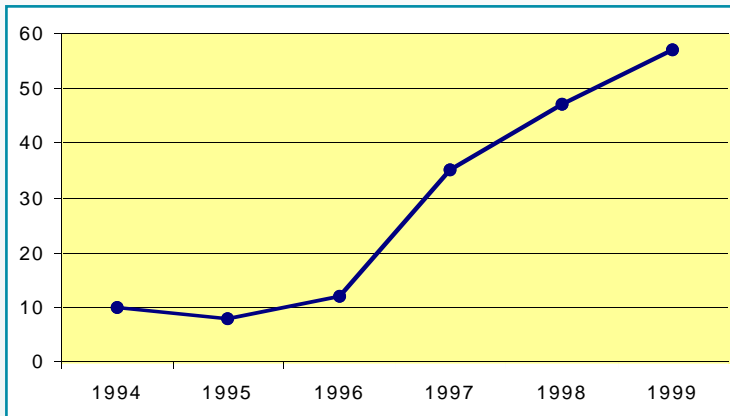

Figuur 1: Populatietoename van de Roek, *Corvus frugilegus* in de Voorkempen (boven), in Limburg (midden) voor de periode 1994-2000 en in Zuid-West-Vlaanderen (onder) in 1994-1999.

Figuur 2: Verspreiding van broedparen van de Nijlgans in de regio Mechelen in 1995, 1997 en 1999.

Figuur 3: Aantalsevolutie van de Nijlgans (*Alopochen aegyptiacus*) van 1994 tot en met 1999 in de regio Mechelen.

regiogrenzen), kortom, met echte ecologische factoren die hier een rol kunnen spelen. Dit is een soort analyse die in de toekomst met deze gegevens kan uitgevoerd worden.

Exoten zitten in de lift

De toename van de verschillende exotensoorten in Vlaanderen (en in de ons omliggende gebieden) blijft zich doorzetten. De Nijlgans, waarvan de Vlaamse populatie momenteel geschat wordt op een 500 broedparen, is hier een duidelijk voorbeeld van. In 1994 werden een 40-tal broedparen geteld (minimum aantal, de populatie was allicht al wat hoger)! Regio Mechelen was toen, naast Leuven en Limburg, één van de regio's met hogere aantallen. In de andere Vlaamse regio's waren er telkens hoogstens enkele broedparen. Momenteel is de Nijlgans in de meeste regio's aan het toenemen. Vooral in het Brussels Gewest is deze soort al vele jaren sterk in ontwikkeling. In 1994 was de populatie er zelfs al bijna even hoog als in heel Vlaanderen, nl. 27-30 broedparen (geg. D. Vangeluwe). Dit heeft zeker een invloed gehad op de omringende regio's.

We illustreren hier de evolutie van zowel aantalsstijging als verspreiding van de Nijlgans als broedvogel van 1994-1999 in de Mechelse regio. De gegevens werden verzameld door de medewerkers van Regio Mechelen (coördinator Willy Beullens).

De populatie van de soort nam er toe van 10 broedparen in 1994 tot 57 broedparen in 1999 (zie Figuren 2 en 3).

Voor de periode tussen 1995 en 1999 werd de toenemende verspreiding van de soort in de regio om de twee jaar in kaart gebracht. Het is duidelijk dat de Nijlgans vanuit een klein aantal gebieden in 1995 nu broedvogel is geworden in een groot deel van de

regio. In Regio Limburg nam de Nijlgans toe eveneens van 10 broedparen in 1994 tot...56 broedparen in 1999! Ook in de Kempen neemt de soort zeer snel in aantal toe.

Roerdompen: goed nieuws?

Vanaf de tweede helft van de jaren '80 stortte de broedpopulatie van deze soort, toen al volledig beperkt tot Limburg, volledig in elkaar. Van 60 tot amper 10 territoria (dus niet noodzakelijk geslaagde broedgevallen) in 1994. In 1995 en 1996 bleven de aantallen laag, maar was er een heel lichte toename met resp. 7 en 8 territoria. De broedgebieden bleven echter beperkt tot het Vijvergebied van Midden-Limburg en het noordoosten van de provincie. Wat gebeurde er sindsdien? Een overzichtje van de periode 1997-2001 (gegevens tot nu toe ontvangen, ook via het atlasproject) vind je in Tabel 2. Wegens de expliciete vraag van de regio-coördinatoren (J. Gabriëls en I. Ledegen) om de preciese lokaties niet bekend te maken, beperken we ons tot het aantal lokaliteiten per provincie.

De Roerdompen blijven dus voorlopig standhouden, alhoewel we nog niet weten in hoeverre het broedsucces voldoende groot is om langzaam weer een grotere populatie uit te bouwen.

Jaar	Provincie	Aantal lokaliteiten	Aantal bp of territoria
1997	Limburg	4	4
1998	Limburg	3	3
1999	Limburg	4	4
2000	Limburg	5	6
2001	Limburg	8	9
	Antwerpen	1	1

Tabel 2 : Aantal lokaliteiten per provincie en per jaar en broedparen en territoria van de Roerdomp, *Botaurus stellaris* in Vlaanderen

De Nijlgans plant zich bijzonder snel voort in Vlaanderen!

BBV en de website

Alhoewel we nog niet alle gegevens binnen hebben, komt er binnenkort een update van de BBV-website (momenteel te vinden vanop de startpagina van het atlasproject : www.instnat.be/broedvogels). Er zal een lijst van de BBV-soorten aanklik-

baar zijn zodat je in een tabel kunt zien welke informatie van de periode 1997-1999 (en 2000-2001) al beschikbaar is (aantal per soort per regio per jaar). Op die manier moet je niet te veel op je honger blijven zitten in afwachting van het volgende BBV-rapport.

Nu werp ik mij weer op de databank om jullie dit rapport zo snel mogelijk te kunnen bezorgen! En nogmaals hartelijk dank aan alle vrijwillige veldmedewerkers die dit project blijven ondersteunen!

Anny Anselin

Website atlasproject blijft uitbreiden!

Vorig jaar reeds werd de website rond het atlasproject aangehaald bij de bespreking van enkele sites. Ondertussen is er echter weer heel wat veranderd! Door de verdere toestroom van de gegevens was de tijd ook rijp om een raadpleegbare databank online te zetten. Dat betekent dat alle gegevens die nu in de Access-databank worden ingevoerd nog dezelfde nacht worden doorgestuurd naar de website. Je kan hier nu zoeken op soortniveau, maar ook op regionaal niveau. Wil je dus weten in welke regio's een bepaalde soort voorkomt of wat de aantallen per regio zijn of wil je weten welke soorten in een bepaalde regio reeds met zekerheid werden vastgesteld enz... klik gewoon op het hierbij getoonde icoontje!

Maar dit is zeker niet de enige nieuwigheid in vergelijking met de voorgaande nieuwsbrief.

Ondertussen zijn al een 80-tal verspreidingskaarten beschikbaar, werd de hokverdelingskaart verder verfijnd enz... Ook gegevens van andere vogel-projecten op het IN kunnen in toenemende mate geraadpleegd worden. Binnenkort volgt alvast ook nog een flinke uitbreiding van het project Bijzondere Broedvogels! Voor dit alles dus één adres: www.instnat.be/broedvogels

